Ministerie van Justitie en Veiligheid

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Cluster secretaris-generaal
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Staats- en bestuursrecht

Contactpersoon
[redacted]

Datum
12 maart 2026

Dossiernummer
3284294

Afstemming met
DRb en DFEZ

Bijlage(n)
3

nota

Wetsvoorstel versterking waarborgfunctie Awb
(t.b.v. bijpraatsessie DWJZ 18 maart 2026)

1. Aanleiding

Op 18 maart 2026 13.30-14.40 is met u een bijpraatsessie gepland over enkele DWJZ-onderwerpen. Een van die onderwerpen is het wetsvoorstel versterking waarborgfunctie Awb. Daarover geeft deze nota u ter voorbereiding alvast enige informatie.
Bij de bijpraatsessie zijn voor dit onderwerp aanwezig: [redacted] (sectorhoofd staats- en bestuursrecht, DWJZ), [redacted] en [redacted] (beiden coördinerend raadadviseur bestuursrecht, DWJZ), [redacted] (plv. directeur DRb) en [redacted] (DFEZ).

2. Geadviseerd besluit

Indien u daarvoor gelegenheid heeft, kennisnemen van deze nota voorafgaand aan de bijpraatsessie op 18 maart 2026.

3. Kernpunten

- In het coalitieakkoord staat: "Het wetsvoorstel versterking waarborgfunctie Algemene wet bestuursrecht (Awb) wordt doorgezet."

- Aan dit wetsvoorstel wordt sinds 2021 gewerkt door BZK (eerste ondertekenaar, MBZK) en JenV (tweede ondertekenaar, SJenV). Het wetsvoorstel bevat een groot aantal wijzigingen van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) die beogen de dienstverlening van de overheid te verbeteren, het maatwerk en de menselijke maat in het bestuursrecht te versterken en laagdrempelig contact tussen overheid en burger en laagdrempelige geschilbeslechting te bevorderen (zie bijlage 1 voor een overzicht).

- Aanleiding voor het wetsvoorstel is het rapport van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslagen uit december 2020.

- Het wetsvoorstel bevindt zich momenteel in het stadium van verwerking van de reacties uit de consultatieronde, die in de eerste helft van 2024 plaatsvond. De consultatieronde leverde 60 uitvoeringstoetsen en 155 consultatiereacties op.

- Een wezenlijk knelpunt is dat tot nu toe financiële dekking ontbreekt voor het wetsvoorstel. Uit de uitvoeringstoetsen bleek dat de kosten van het

Cluster secretaris-generaal
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Staats- en bestuursrecht

Datum
9 maart 2026

Onze referentie
7733954

wetsvoorstel zoals dat in consulatie was gegaan overheidsbreed werden geraamd op ten minste ca € 300 mln structureel.
Het is bij Awb-wijzigingen op zichzelf gebruikelijk dat deze ten laste komen van alle betrokken ministeries, maar dat is wel een afwijking van de algemene lijn dat "beleidsverantwoordelijken" (i.c. dus BZK en JenV) de kosten dragen. Er is geen enkel ministerie dat tot nu toe aan BZK uitdrukkelijk heeft aangegeven zelf de de kosten van hun eigen uitvoeringsorganisties te willen dragen.
Bijlage 1 geeft tevens een overzicht van kosten die acht organisaties hebben geraad voor de verschillende onderdelen van de consultatieversie van het wetsvoorstel.

- Voor JenV heeft de rechtspraak een claim gelegd van € 24,6 mln structureel en € 36,9 mln incidenteel. Deze claim betreft vrijwel geheel één onderdeel van het wetsvoorstel: de uitbreiding van de verplichting voor bestuur en rechter om het evenredigheidsbeginsel toe te passen.

- Ambtelijk JenV ziet als oplossing voor de hoge uitvoeringskosten bij (uitvoerings)organisaties, de goede uitvoerbaarheid en het (vooralsnog) ontbreken van de financiële dekking het opknippen van dit wetgevingsproject in (twee) tranches, waarbij de eerste tranche dan de onderwerpen bevat die minder of geen geld kosten. Dit heeft als voordeel dat we met een deel van de voorstellen nu verder kunnen. Met name de wijziging van het evenredigheidsbeginsel zou dan moeten worden doorgeschoven naar een tweede tranche. Ambtelijk BZK wil echter alles in één wetsvoorstel houden.

- Door uw ambtsvoorganger is in een commissiedebat op 11 december 2025 op vragen van het D66-Kamerlid Sneller toegezegd dat hij in Q1 2026 de Kamer samen met de minister van BZK zal informeren over de voortgang van het wetsvoorstel en de kosten die aan de verschillende onderdelen van het wetsvoorstel zijn verbonden (zie voor de relevante passages uit dit commissiedebat bijlage 3). Omdat BZK eerste ondertekenaar is van het wetsvoorstel, ligt het in de rede dat BZK deze brief verstuurt, samen met u. BZK lijkt geen haast te maken met deze brief. Een door ons in januari gemaakt concept is door BZK van de hand gewezen omdat BZK niet wilde dat er in de brief concrete bedragen worden genoemd, terwijl dit volgens JenV juist de kern van de brief zou moeten zijn.

- Het lijkt ons nuttig dat er op korte termijn een gesprek plaatsvindt tussen u en MBZK om knopen door te hakken over splitsing van het wetsvoorstel en de inhoud van de aan de Kamer te zenden brief.

- In het coalitieakkoord staat ook nog: "We verankeren het recht op vergissen en het recht op begrijpelijke taal."
Een lichte vorm van het recht op vergissen staat in het wetsvoorstel doordat geadresseerden van een besluit het recht krijgen om "kennelijke fouten" in een besluit binnen vijf jaar te laten verbeteren. Een echt "vergisrecht" gaat echter verder en vergt een uitbreiding van het wetsvoorstel of een afzonderlijk wetsvoorstel (of BZK dit wil meenemen in het voorliggende wetsvoorstel, is niet duidelijk).
Het recht op begrijpelijke taal lijkt overeen te komen met de reeds in het

Cluster secretaris-generaal
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Staats- en bestuursrecht

Datum
9 maart 2026

Onze referentie
7733954

wetsvoorstel opgenomen verplichting voor bestuursorganen om de motivering bij besluiten en beslissingen op bezwaar "op een voor belanghebbenden begrijpelijke wijze" te vermelden.

4. Toelichting

- Het wetsvoorstel kan worden gezien als de belangrijkste en veelomvattende wijziging van de Awb sinds jaren. Een algemene factsheet over de Awb is opgenomen in bijlage 2. Daarin staat ook informatie over de verantwoordelijkheidsverdeling tussen JenV en BZK. De samenwerking met BZK bij Awb-wijzigingen is decennialang goed verlopen, maar verloopt bij het wetsvoorstel versterking waarborgfunctie Awb helaas zeer stroef.

- In 2025 hebben ambtelijk BZK en JenV gesprekken gevoerd met de tien uitvoeringsorganisaties die de hoogste kosten hadden geraamd voor de uitvoering van het wetsvoorstel, waaronder de rechtspraak. De gesprekken hadden tot doel om te kijken of de geraamde kosten berustten op de goede aannames en waar bijstellingen van het wetsvoorstel mogelijk zijn om de kosten omlaag te brengen en het wetsvoorstel beter uitvoerbaar te maken. De gesprekken hebben niet tot het neerwaarts bijstellen van claims geleid. Wel heeft BZK op basis van de gesprekken en de eerdere consultatiereacties een groot aantal wijzigingen aangebracht in het wetsvoorstel en de memorie van toelichting. JenV heeft niet naar alle wijzigingen kunnen kijken, mede omdat uw ambtsvoorganger gelet op het ontbreken van financiële dekking van het wetsvoorstel besloot dat de wetgevingscapaciteit van DWJZ niet meer op dit wetsvoorstel moest worden ingezet. BZK wil het bijgestelde wetsvoorstel binnenkort toesturen aan de betrokken uitvoeringsorganisaties om te vernemen of door de aanpassingen de kosten lager worden en het wetsvoorstel beter uitvoerbaar is. Dat lijkt ons een goed idee. Wij verwachten echter niet dat de kosten substantieel lager worden, mede omdat BZK ook (op zichzelf sympathieke) wijzigingen aan het wetsvoorstel heeft toegevoegd die juist weer meer geld kosten, zoals het recht van kinderen om gehoord te worden in bestuursrechtelijke procedures bij bestuursorganen en de rechter.

4.1 Politieke context

- Het wetsvoorstel wordt aangekondigd in het coalitieakkoord D66-VVD-CDA (zie hierboven onder 3, 1e bullet).

- Het wetsvoorstel dient mede ter uitvoering van een in januari 2021 door de TK n.a.v. rapport Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslagen Kamerbreed aangenomen motie-Jetten/Marijnissen. In deze motie werd de regering o.a. opgeroepen "buiten twijfel te stellen dat de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (abb) leidend moeten zijn indien strikte toepassing van de wet anders tot materiële onaanvaardbare uitkomsten zou leiden, ook bij wetsbepalingen van dwingend recht, de abbb volledig in de Awb te verankeren, (...) met voorstellen te komen, bij voorkeur door aanpassing van de Algemene wet bestuursrecht, die het mogelijk maken dat de

Cluster secretaris-generaal
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector Staats- en bestuursrecht

Datum
9 maart 2026

Onze referentie
7733954

rechter in een voorkomend geval wetsbepalingen van dwingend recht buiten toepassing kan laten en de abbb volledig in de Awb te verankeren".

- In een commissiedebat op 13 december 2025 is (door uw ambtsvoorganger) voor het eerst in de TK iets naar buiten gebracht over de hoge kosten van het wetsvoorstel. Uw ambtsvoorganger noemde een bedrag van € 300 mln. Dat leidde tot een toezegging aan D66-Kamerlid Sneller om in Q1 2026 de Kamer inzicht te geven in de kosten van de betreffende onderdelen van het wetsvoorstel. Zie hierboven onder 3, voorlaatste bullet).

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1. Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.